

лок влади, вдосконалення державної фінансово-кредитної і податкової політики, що забезпечить зростання інвестиційної привабливості сільських територіальних громад.

Список використаних джерел

1. Лисенко Л.І. Ринок праці. Техніка пошуку роботи: навчальний посібник / Л.І. Лисенко, Б.В. Максимов. – К.: Професіонал, 2004. – 320 с.
2. Управління комплексним розвитком агропромислового виробництва і сільських територій: монографія / [Саблук П.Т., Кропивко М.Ф., Булавка О.Г. та ін.]; за ред. П.Т. Саблука, М.Ф. Кропивка. – К.: ННЦ ІАЕ, 2011. – 454 с.
3. Хаффнер Ф. Ринок праці та державна політика щодо стимулювання зайнятості та підтримки безробітних: німецький досвід / Ф. Хаффнер // Міжвідомчий науковий збірник «Зайнятість та ринок праці». – Вип. 3. – К.: АТ «Українська видавнича група», 1995. – С. 51–59.

Шевчук Жанна

к.і.н., доцент,

*асистент кафедри економіки, підприємництва,
торгівлі та біржової діяльності,*

*Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський, Україна*

ІНСТИТУЦІЙНІ ЗМІНИ: ФОРМУВАННЯ РИНКУ ІНСТИТУТІВ В УКРАЇНІ

Історія інституціоналізму, це історія розвитку суспільства, що постійно змінюється, вдосконалюється та реформується.

Інституціональний розвиток держави визначається не лише змінами економічного устрою сучасного суспільства, а і змінами його інституціональної структури. Крім того, інституціональний розвиток суспільства – це і впровадження механізмів, які не тільки констатують появу нових, але й забезпечують дотримання суб'єктами вже існуючих соціальних інститутів. Інституціональний розвиток суспільства неможливий без інституційних змін.

Інституційні зміни – безперервний процес кількісно-якісних і сутнісних змін та перетворень різних соціальних та економіч-

них інститутів. До таких інститутів належать конкуренція, монополії, держава, профспілки, податки, сталий спосіб мислення, юридичні норми, правила, постанови, права окремих соціальних верств і груп, система відносин між господарюючими суб'єктами та ін.

Інституційні зміни мають різний характер залежно від того, в якій соціально-економічній системі вони відбуваються. Однакові інституційні зміни в різних суспільствах призводять до різних наслідків і результатів, оскільки механізми їх впровадження і використання абсолютно різні.

Головні причини інституційних змін, на думку Т. Веблена, лежать у площині схильності людини до «нерозсудливої», непрагматичної творчої діяльності і експериментування («дозвольна цікавість»), а це є головним джерелом соціальних, наукових і технічних змін, «дозвольна цікавість» створює нові стереотипи мислення і поведінки і відповідно – нові інститути [2].

Як відзначає С. Пейович, «ринок інститутів – це процес, який дозволяє індивідам вибирати правила гри в їх співтоваристві. За допомогою своїх добровільних взаємодій індивіди оцінюють переважачі правила, визначають і перевіряють придатність нових. Найважливішою функцією цього конкурентного ринку виступає заохочення інституціональних інновацій і форм адаптивної поведінки» [5].

В економічно розвинених країнах, з системою ринку інститутів, що історично склалася дуже давно, інституційні зміни носять характер граничних інституційних змін, полягають в додаткових поправках до комплексу правил, норм і процедур, і в створенні умов для забезпечення їх виконання. Процес граничних інституційних змін в економічно розвинених країнах є необоротним і безперервним.

В Україні система ринку інститутів лише частково сформована. Для її реального існування потрібно впровадження ряду інституційних змін, що вже окреслені провідними українськими вченими. Сучасним дослідженням ринку інститутів присвячено роботи М. Артуса, А. Гриценка, І. Левіної, С. Львовичкіна, С. Міщенко, С. Мочерного, С. Науменкова, В. Опаріна, С. Рибак,

Ю. Анискіна, В. Геєця, Б. Данилишина, Б. Дацишина, Ф. Заставного, О. Кириченка, С. Коломийчука, Ю. Макогон, С. Науменкова, М. Пашути, Ю. Пахомова, А. Поддєрьогіна, О. Топчієва та ін.

Серед питань впровадження інституційних змін:

1. Питання активізації ролі фінансових інститутів та інструментів, які забезпечують гармонічний розвиток регіонів країни.

Дослідники проблеми приділяють значну увагу функціонуванню і розвитку фінансового механізму як забезпечувальної ланки фінансової політики, що постійно модернізується адекватно сучасним вимогам економічного розвитку. Практично всі дослідники зазначають, що ефективною фінансова політика може бути лише при узгодженості політики і механізму, за допомогою якого відбувається реалізація основних напрямів використання фінансових ресурсів, що значно підвищує роль інструментів державного регулювання [4].

Серед першочергових завдань провідне місце посідає розробка науково обґрунтованих концепцій доходів, побудова оптимальної моделі податкової системи, чітке дотримання податкового законодавства.

2. Питання активізації діяльності інститутів інвестування.

До проблем розвитку інвестиційної активності можна віднести: вдосконалення систем відбору, супроводу, реалізації інвестиційних проєктів у фінансово-кредитних структурах; активізацію і розширення фондового ринку; створення механізму залучення коштів фізичних осіб для цілей інвестування (інвестиційні клуби, міжнародні фінансові центри тощо); зниження рівня трансакційних витрат; створення підприємств і залучення їх в інвестиційні процеси як учасників.

З метою більш рівномірного розвитку регіонів країни необхідно активізувати інвестиційну діяльність шляхом: орієнтації виробництва на потреби внутрішнього ринку; впровадження наукоємних технологій замість матеріало- та енергоємних; виробництва вітчизняних товарів замість імпорту товарів аналогічної групи; підвищення конкурентоздатності виробленої продукції тощо [3].

3. Питання оцінки конкурентоспроможності та розробка систем управління нею.

У першу чергу, необхідно дослідити інститути конкуренції та їх вплив на сучасний регіональний розвиток. У цьому напрямку треба зробити наступні кроки: систематизувати та узагальнити існуючі підходи щодо визначення конкурентоспроможності регіону та держави, детермінувати індикатори регіонального конкурентного статусу в умовах глобалізації; проаналізувати стан конкурентоспроможності регіонів, визначити чинники, що впливають на її рівень, виявити залежності конкурентоспроможності регіону від конкурентоспроможності підприємств; знайти значення головного індикатора регіональної конкурентоспроможності економіки, а саме валового регіонального продукту на душу населення; проаналізувати деякі загальні показники конкурентоспроможності регіонів України [1].

У формуванні ефективних інституціональних систем, значна роль належить державі, яка повинна забезпечити ефективність регіональної політики, направленої на реалізацію наявного інтелектуального та наукового потенціалу регіонів. Держава повинна стимулювати мобільність населення, запроваджувати більш ефективні форми соціальних інститутів допомоги найбільш вразливим групам населення, створювати необхідні інститути для активізації транскордонного співробітництва і інтенсифікації інтеграційних процесів.

Без ефективних і сучасних інститутів неможливо вирішити проблеми формування сучасної інноваційної інфраструктури ринку, проведення модернізації застарілих технологій та підвищення конкурентоспроможності продукції вітчизняних підприємств, посилення ролі регіонів у процесах міжнародного співробітництва, підвищення рівня життя населення та створення оптимальної інституціональної системи.

Список використаних джерел

1. Безугла В. О. Сучасні аспекти формування регіональної конкурентоспроможності : монографія / В. О. Безугла, Л. П. Шаповал, К. О. Латишев. – Кременчук : Видавництво ПП «КРЕМПАК», 2010. – 285 с.

2. Веблен Т. Теория праздного класса / Т. Веблен. – М. : Прогресс, 1984. – 364 с.
3. Геєць В. М. Інноваційні перспективи України / В. М. Геєць, В. П. Семиноженко. – Х. : Константа, 2006. – 272 с.
4. Рибак С. О. Таксономія дефініцій фінансової сфери / С. О. Рибак, Л. Л. Лазерник // Економічна теорія. – 2007. – № 2. – С. 34–45.
5. Пейовіч С. Ринкова інституція проти капіталізму Фіттом / С. Пейовіч // Кікрос. – 1994. – Т. 47. – Режим доступу: <https://books.google.com.ua/books?isbn=504018770X>.